

PÄÄKIRJOITUS

Pääkirjoitus

Riikka Miettinen

Tampereen yliopisto

Kirsi Kanerva

Turun yliopisto

Alkuvuotta 2017 ovat leimanneet toistuvat uutiset terroritekoihin ja suuronnettomuuksiin liittyvistä massakuolemantapauksista. Kuolema ja äkilliseen kuolemaan liittyvät pelot ja levottomuus tuntuvat olevan yhä enemmän läsnä. Tapahtumiin liittyvät tiedot ja tunteet leviävät sosiaalisessa mediassa, ja tunteisiin vetoavuus näkyy myös tavanomaisessa mediassa esimerkiksi lisääntyneenä tunnekeskeisenä uutisointina onnettomuuksista ja rikoksista. Niissä asianosaisten subjektiivisilla kokemuksilla ja lukijan tunteisiin vetoavilla koskettavilla tarinoilla voi olla kerrotussa tärkeä rooli.

Tragedioiden uutisoinnilla ja kirjallisella käsittelyllä julkisuudessa on pitkät jatkumonsa suomalaisessa kulttuurissa. *Thanatoksen* vuoden 2017 ensimmäisen numeron tieteellisessä osiossa Anna Huhtala tarkastelee artikkelissaan vuonna 1929 uponneen höyrylaiva Kurun haaksirikosta johtuneiden kuolemien käsittelyä arkkiveisuissa. Laulumuotoiset tarinat merkittävistä ja poikkeuksellisista tapahtumista levisivät painettuina arkkeina Suomen alueella aina 1600-luvulta lähtien, ja suuri osa tarinoista välittyi myös suullisesti eteenpäin. Ne edustivat eräänlaista oman aikansa keltaista lehdistöä ja toimivat tiedonvälittäjänä vielä pitkään painetun sanomalehdistön ja suullisen kulttuurin välimaastossa.

Huhtalan tutkimus taustoittaa osaltaan nykyjournalismissakin käytettävää retoriikkaa äkillisistä suuronnettomuuksista ja väkivaltaisista kuolemantapauksista. Kuoleman kauheus korostuu, kun se saapuu yllättäen, ennenaikaisesti ja väkivaltaisesti ja kohdistuu suuriin massoihin. Huhtalan artikkeli tuo hyvin esiin, kuinka sureminen ja kuoleman käsittely sai erilaisia muotoja erilaisissa medioissa. Arkkiveisuissa korostettiin tunteita ja dramatiikkaa ja tuotiin kuolemankuvaukset lähelle ihmistä. Muiden medioiden tapaan arkkiveisut tarjosivat myös omalla tavallaan lohdutusta arvaamattoman kuoleman hetkellä ja auttoivat etsimään ja löytämään merkityksiä äkillisesti koetulle menetykselle.

Numero sisältää myös Christina Sandbergin väitöskirjan. Sandbergin tutkimus *Med döden som protagonist. En diskursanalytisk fallstudie om dödens makt* kuuluu folkloristikan alaan. Se käsittelee vallankäytön muotoja ja ilmenemistä kuolemantapauksen yhteydessä perheen sisällä ja perheen ja yhteiskunnan eri instituutioiden kanssakäymisessä. Sandberg huomioi tutkimuksessaan myös kuolemasta puhumiseen liittyvän hiljaisuuden; aiheesta puhuminen on usein vaikeaa sekä kuolevalle että hänen läheisilleen. Vastaava surusta ja kuolemasta puhumisen välttäminen voi tulla esille myös suhteissa muihin ihmisiin. Se, mikä hiljenee, on kuitenkin erityisesti yksityinen suru, kun taas julkisuudessa kuoleman käsittely yleisellä tasolla on nykypäivänä hyvinkin vilkasta.

Thanatoksen tämänkertaisessa numerossa esitellään myös käynnissä olevia kuolemantutkimukseen liittyviä tutkimusprojekteja ja muita hankkeita. Hankkeista tiedottamisen tavoitteena on pitää aiheen parissa työskentelevät ja tutkimuksesta kiinnostuneet tahot ajan tasalla kentän vireästä toiminnasta. Suomessa ja muualla tekeillä olevaa, alkavaa tai hiljattain valmistunutta thanatologista tutkimusta ja kuolemaan liittyviä hankkeita yleistajuisesti ja tiiviissä muodossa esittelevät tekstit ovat myös jatkossa tervetulleita *Thanatokseen*.

Taru Hallikainen lähestyy kolumnissaan kuoleman läheisyyden ja kohtaamisen tematiikkaa ja niihin liittyviä ajatuksia, joita hänen armon merkityksiä käsittelevä teoksensa *Armon kintereillä* (2017, Arkinen Banaani) nostatti. Hänen aineistojen pohjalta tekemänsä huomio on kiintoisa: armosta puhuttaessa nousee usein spontaanisti esille myös kuolema. Hallikainen kiteyttää ytimekkäästi, miten kuolemassa on aina myös kyse elämästä. Tämän havainnon allekirjoittaa myös moni kuolemantutkija.

Kuolemaan liittyvän surun ja suremisen tematiikkaa tuo esille myös Anja Terkamo-Moisio arviossaan Mari Pulkkinen uskonnontieteen alan väitöskirjasta *Salattu, suoritettu ja sanaton suru. Läheisen menettäminen kokonaisvaltaisena kokemuksena*. Pulkkinen käsittelyssä nousee esille muun muassa oikeus yksilölliseen suruun: kaikki eivät sure samalla tavoin. Se, mikä sopii yhdelle, ei olekaan toiselle luonteva tapa surra, eikä erilaisia suremisen tapoja voi arvottaa keskenään.

Vastaaviin aiheisiin keskittyvä Surukonferenssi järjestettiin Tampereella huhtikuussa 2017 jo yhdeksättä kertaa. Monitieteisen ja -ammattillisen konferenssin teemana oli tänä vuonna surevan kohtaaminen. Kevään numeron päättävässä konferenssiraportissa Elisa Morgan esittelee kaksipäiväisen tapahtuman monipuolista antia.

Kiitämme kirjoittajia, arvioitsijoita ja lehden toimituskuntaa, jotka ovat kukin myötävaikuttaneet kevään numeron syntyyn. Keskipäivän kynnyksellä toivotamme antoisia lukuhetkiä kuolemantutkimuksen parissa.